СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 260. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 8-го листопаду 1938. No. 260. Jersey City, N. J., Tuesday, November 8, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі вечором відбулося в салі Вашингтон Ірвінг Гай Скул у Ню Йорку свято 20-літньої річниці Листопадового Зриву. Свято розпочалося прекрасним живим образом, приготованим п. І Кучмаком. Після того виступив хор Української Молоді з Ню Йорку, під управою п. С. Марусевича, і гарно відспівав кілька українських пісень. Смичковий квартет п. Р. Придаткевича, І. Мороза, В. Крочака і панни М. Ґеролли знаменито виконав кілька мистецьких композицій М. Гайворонського і Р. Придаткевича. Хор під орудою С. Марусевича знову виконав кілька пісень у супроводі двох піян: панни Віри Стеткевич і п. Олі Ляхович. Пані Марія Гребенецька відспівала по мистецьки кілька пісень при піяновім супроводі п. О. Ляхович. Святочну промову виголосив п. Д. Галичин, голова Стрілецької Громади. Він підкреслив потребу плекання військового духа серед української суспільности. Промову по англійськи виголосив п. М. Пізнак і в ній підкреслив потребу участи української американської молоді у визвольних змаганнях українського народу, бодай в імя гуманітарних засад, коли вже не патріотичних. Зібраних людей було понад 800. Від зібраних вислано телеґрами до великих світових потуг тавруючи польську „пацифікацію" і домагаючись для українців під Польщею права самовизначення.

ВЕЛИЧАВЕ ЮВИЛЕЙНЕ СВЯТО ВІДДІЛУ У. Н. СОЮЗУ.

ПІТСБУРҐ, Па. — В неділю, 6-го листопаду, відбувся 50-літній ювилей бр. св. Миколая, від. 53. У. Н. Союзу, найстаршої української організації в Пітсбурґу.

На концерт прибуло біля 500 людей. Були приявні урядники відділів У. Н. С. пітсбурської округи. Співав хор укр. кат. церкви під батутою п. Ягели. Був виступ танцюристів школи п. Арсенія. Вступне слово виголосила, а потім проводила святом пані Марія Малевич, заступ. гол. предсідника. Від молоді промовляв п. Шпікула по англійськи. Головний реферат виголосив С. Слободян, гол. фін. секр.-касіер У. Н. Союзу.

По концерті відбувся бенкет, на котрім було 200 учасників. Тостмайстром був інж. В. Малевич. Промовляли: о. Кіндій, п. Медвідь, Г. Шабатура, Р. Слободян та репрезентанти відділів У. Н. Союзу в Пітсбурґу й околиці.

УРЯД ЗА ЄДНІСТЬ АМЕРИКИ ПРОТИ ЕВРОПИ.

ВАШИНҐТОН. — Сомнер Велес, підсекретар стейту, виголосив у неділю до південно-американських держав промову, в котрій зясував політику Злучених Держав до інжих держав західної півкулі. Бесідник виказував, що ці держави мають спільний інтерес у захороні своїх справ перед посяганнями держав з Европи. В тій цілі вони повинні становити один фронт.

Він звернув далі увагу на міжамериканську конференцію, що має зібратися в Лімі 9. грудня цього року.

УРЯД ДОМАГАЄТЬСЯ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАПЛАТИ ДЛЯ СТАЛЕВИХ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Секретарка праці в кабінеті президента Рузвелта, Ф. Перкинс, предложила сталевим підприємцям признати для сталевих робітників мінімальну заплату в сумі 62 і пів цента за годину.

Вона поставила цю пропозицію при нагоді роблення контракту між федеральним урядом і сталевими підприємствами. До цеї опінії мало би приноровитися кожне підприємство, що дістане від уряду контракт, на основі котрого уряд має йому заплатити $10,000.

УРЯД БУДЕ ДОМАГАТИСЯ СКОРОЇ ПОВІТРЯНОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Люди, що стоять близько до президента Рузвелта, заповідають, що президент зажадає від наступної сесії конґресу ухвалення фондів на будову 7,000 до 10,000 скорих воєнних літаків.

АТАКУЮТЬ УРЯД ЗА ЛЕГКОВАЖЕННЯ КОМУНІЗМУ.

ВАШИНҐТОН. — На переслуханні перед конґресовим комітетом Даєса станув Джеймс Коб, мурин, адвокат і бувший суддя, і закидав секретареві внутрішніх справ, Ікесові, що він не виступив проти заряду Говардського університету, муринської установи, піддержуваної почасти федеральними ґрішми, як Коб доніс президентові університету й секретареві Ікесові, що президент університету похвалює комуністичний уряд Росії.



ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ У ЧЕХІЇ.

Ґрупа молодих чехів, зорґанізованих у нові корпуси праці, що їх заведенно в Чехії на взір Німеччини.

ШУКАЮТЬ ПРИСТАНОВИЩА ЖИДАМ В АМЕРИЦІ.

На кораблі „Оріноко" прибули до Гавани (Куба) 21 німецьких жидів, котрі старалися дістатись до Мексика, але їх уряд туди не пустив. Кубський іміґраційний уряд дозволив їм висісти на сушу, але ще не видав рішення, що дозволить їм оселитись на Кубі.

БАГАТОМОВНИЙ КУРІОЗ...

В Києві перебувала прогулька французьких педагогів, що оглянула совєтські наукові заведення. Підчас оглядин Української Академії Наук трапився цікавий інцидент, що виявляє русифікаційну акцію совєтської влади в Україні. Коли один французький педагог звернувся до співробітника Академії з проханням перекласти йому український заголовок одної наукової книжки, він відповів, що не володіє українською мовою та що тепер нема між співробітниками нікого, що міг би це зробити.

Як відомо, совєтська влада перевела між співробітниками УАН багато арештовань і прогнала майже всіх учених української національности під закидом ширення націоналізму.

ПІДСУНУВ КЕПУРІ ВЕКСЕЛЬ ДО ПІДПИСУ.

Цікава розправа відбулась у варшавському суді. Перед трибуналом ставав бувший театральний фризієр Калінські, обвинувачений у тому, що коли прийшов до Кепури нібито по автограф, підсунув йому до підпису вексель, зложений вчетверо. Кепура, не знаючи, що це вексель, дав на ньому свій автограф Каліньському. Кілька днів пізніше Калінські вислав до секретаря Кепури якусь Циханьску з запротестованим векслем, щоб вона домагалася готівки 3,000 зл., бо на таку суму був виставлений вексель. Секретареві видалася та справа підозрілою і він велів арештувати обманця і жінку. Суд засудив Каліньского на рік вязниці, Циханьску на 7 місяців.

ДЮІ ЗАКИДАЄ ЛІМЕНОВІ ДАЛЬШЕ ВИМИНАННЯ ПИТАНЬ.

У своїй промові у дільниці Ню Йорку Квінс Томас Е. Дюї, кандидат Републиканської Партії на уряд губернатора стейту, критикував свого контркандидата Лімена за те, що він не відповідає на поставлені йому запити й закиди. Дюї вислухав промову Рузвелта й заповів, що дасть йому відповідь у своїй промові через радіо.

ПОЛІЦІЯ ХВАЛИТЬСЯ РОЗВЯЗАННЯМ НАЙБІЛЬШОГО НАПАДУ.

У стейтовому суді в Брукліні, Ню Йорк, прокураторія поставила перед велику лаву присяжних суддів 8 осіб, котрим вона закидає участь у грабіжу на підприємство „Рубел Айс Корпорейшен" у Брукліні в 1934. році, підчас котрого то грабіжу забрано майже 428,000 долярів, найбільшу суму в історії краю.

СТРАШНА МАСАКРА ЦІЛОЇ РОДИНИ У СХІДНИЦІ.

В ночі з 23. на 24. вересня ц. р. невідомі бандити напали на дім Анни Дмитришин у Східниці коло Борислава і підчас сну вбили пять осіб, не ощадивши навіть 6-літньої дитини. З рук невідомих бандитів згинули: 27-літня Розалія Дмитришин, 26-літня Стефанія Дмитришин, 32-літня Марина Ганусяк зо своєю 6-літньою дитиною та 15-літня Марія Дмитришин. Життя вратувала лише 60-літня Анна Дмитришин тому, що спала на печі і бандити мабуть її не доглянули. Поліція шукає енерґійно бандитів. Масакра цілої родини викликала в околиці страшне враження. Здогадуються, що вбивства доконано на тлі родинних непорозумінь.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ДАЛЬШІ АРЕШТИ ЗА СХОПЛЮВАННЯ ОСІБ.

Справу Дмитра Ґули й товаришів з Ню Йорку, котрим федеральні агенти закидають правильно зорґанізоване схоплювання осіб і вимушування грошей, передано вже міській поліції. Джейкоб Розенблюм, начальник відділу вбивств, що перебрав цю справу, арештував як „матеріяльних свідків" у цій справі: Дениса Ґулу, власника салуну під ч. 217 Іст 6. вул. в Ню Йорку й батька Дмитра Ґули; Миколу Ковальського, Петра Розенка, Джека Вернера, Іллю Шкварка й Михайла Ґулу. Поліція натякає, що вона шукає пятого члена шайки, котрого імення ще не подає. Поліція каже, що вона знайшла в схованках шайки машиновий кріс.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ЧАСОПИС ПРО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА.

Римський часопис „Меріділано" помістив велику статтю пера критика Люїджі Сальвіні, присвячену творчості та особі Василя Стефаника. З подиву гідною ерудицією та глибоким знанням української літератури автор робить переґляд його творів і приходить до висновку, що Стефаник був найталановитшим з українських новелістів останнього періоду і може вважатися рівним з першорядними европейськими письменниками. Часопис „Меріділано" є присвяченим літературним та мистецьким справам і з його критикою дуже числиться літературний світ Італії.

ЛЬОТЕРІЯ НА УЛАДЖЕННЯ ОЛІМПІЯДИ.

У Ґельсінґфорсі відбулося засідання фінляндського олімпійського комітету під проводом міністра внутрішніх справ Кеконена. На цьому засіданні рішено зорганізувати грошеву льотерію, якої дохід призначений на уладження Олімпіяди в Ґельсінґфорсі. Технічні видатки на уладження Олімпійських Ігрищ сягатимуть понад 7 міліонів фінляндських марок.

МАДЯРИ ОКУПОВУЮТЬ ЧАСТИНУ ЗАКАРПАТТЯ

Закарпаттю далі грозить небезпека.

УЖГОРОД. — Мадярські війська окупують частину Словаччини і Закарпаття. В тій окупації взяв участь сам мадярський реґент Горті, який на білому коні вїхав у місто Комарно, що лежить на словацько-мадярській границі. Горті виголосив до місцевих мадярів патріотичну промову, в якій сказав, що він усе вірив, що дожиє ще того часу, коли переможно вступить на страчені мадярські землі. Мадярське населення зустрічало його з великими оваціями.

Чехословацька влада рішила не забирати війська з Карпатської України, а то тому, що йому ще далі грозить небезпека з боку Мадярщини і Польщі. Польські й мадярські терористичні банди далі працюють на території Закарпаття. У смузі при Польщі українська влада проголосила надзвичайний стан. В Ужгороді між мадярами й українським населенням прийшло до сутичок. Мадяри погрожують, що не зупиняться на тих територіях, які їм признано у Відні, але підуть далі.

НАПАД ПОЛЬСЬКОГО ШУМОВИННЯ НА УКРАЇНСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ДІМ.

ЛЬВІВ. — У той час, як польські війська й більші відділи поліції переводять на українських селах „пацифікацію", польське міське шумовиння, очолюване польськими студентами, напало на Український Академічний Дім у Львові і хотіло його здемолювати. Українські студенти, які знаходять приміщення в тому домі, були змушені до оборони. Узброївшися, в те, що попало, під руки, вони дали відсіч польському шумовинню. Притім поранено кількох поляків і кількох українців. Вслід за тим польська влада, яка цілком не дає охорони українським інституціями перед нападом польської юрби, арештувала 70 українських студентів.

РОЗВЯЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ІНСТИТУЦІЇ.

ЛЬВІВ. — У команецькій окрузі сяніцького повіту діяльні українці провадили від кількох років оживлену культурно-освітню і кооперативно-господарську роботу. В Команчі основано читальню „Просвіти" і кооперативу „Самопоміч", що відкрила три філії в сусідніх селах: Чистогорб, Довжиця та Явірник. Дня 6. жовтня ц. р. сяніцьке старосто розвязало читальні в Команчі й Ославиці, відмовляючи дозволу на заснування „Луґів" у тих селах.

В двох останніх місяцях надвірнянське старосто розвязало три найкращі „Луги" того повіту, а саме в Пніві, Перерослі і Солотвині. В Солотвині розвязали „Луг" тому, що він огорнув своєю діяльністю і сусідню громаду Заріче, яке властиво становить передмістя Солотвини і творить з нею одну парохію. „Луг" провадив у цей спосіб свою діяльність впродовж чотирьох літ, а щойно тепер старосто признало його „нестатутовим" і його розвязало. Рекурс товариства воєвідство відкинуло.

ІТАЛІЙЦІ ПРИЙМАЮТЬ КАРДИНАЛА МУНДЕЛЯЙНА.

РИМ. — Італійська влада приняла американського кардинала Мунделяйна, що прибув до Риму в цілі відвідин папи, з великими почестями. В його честь виправив італійський уряд почесні відділи війська. Кардинал Мунделяйн має представити папі справу евхаристичного конґресу, відбутого недавно в Ню Орлієнсі в Америці.

ДІМІТРОФ „ПРОРОКУЄ".

МОСКВА. — Секретар Третього Інтернаціоналу, Ґ. Дімітроф, у прилюдній промові висказав таке „пророцтво": Німеччина нападе на Мадярщину в 1939 році; в осени того року така сама доля зустріне Польщу. В 1940 році Німеччина підібє Румунію, Болгарію і Юґославію. А на весну 1941 р. нападе на Францію, Бельгію, Голяндію, Швайцарію. Тогож року в осени нападе вона на Совети.

„ПОГРОЗИ" МОЛОТОВА.

МОСКВА. — Совєтський „премієр" Молотов виголосив промову, в якій сказав, що колиб хто зачепив Совети, то вони йому „дадуть"... Він закинув Німеччині, що це вона штовхнула Японію до одномісячної боротьби на Далекім Сході. Також назвав полк. Линдберга „шпигуном". А на кінці промови признався, що совєтські фабрики трохи полишаються позаду і не дають стільки продуктів, що потрібно, а то тому, що в них „саботажують саботажники". Рівночасно в тім часі оголошено начальником совєтської фльоти М. Фріновського. Що сталося з попереднім комендантом, Смірновом, ніхто не знає. Смірнов кілька місяців тому прийшов на місце начальника після розстрілу адмірала Орлова.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Сво'оди": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ДЕМОНСТРАЦІЇ!

Саме в цю хвилю, як на міжнародне вирішення прийшла справа Карпатської України, себто в цю хвилину, як українцям у тій частині трапилася нагода порушити свою справу на міжнародній арені та попробувати добути собі хоч деяку поправу своєї долі, почала Польща свої міжнародні махінації, щоб заходи українців звести нівець. Почала їх у той самий мент, коли сама використовувала те саме міжнародне положення для добуття собі заселених поляками територій.

У цей спосіб Польща повела дволичну гру: на один бік рота вона говорила про самовизначення народів, а на другий бік рота — про історичні права Мадярщини. На один бік говорила про права народу правити собою, а на другий бік говорила про потребу інших народів правити українцями.

І вела вона кампанію проти українців на два фронти. Себто не лише на зовнішньому фронті, але й на внутрішньому, у межах своєї держави. Коли українці під Польщею, зрозумівши вагу хвилини, виступили з демонстраціями на оборону права до самовизначення для своїх земляків за Карпатами, Польща повела нову жорстоку кампанію проти українців. У цілій низці українських повітів заведено виїмковий стан, а часто примінено ще гірші норми, ославлену польську пацифікацію. Що це значить, знаємо добре: польські жовніри нападають на безборонні села, нищать зовсім безцільно майно українських людей, а притому побивають усіх, що попадуть їм у руки, жорстоким, звірським способом.

Українська суспільність під Польщею безсильна. Відкликатися проти війська до уряду зайво: це так, начеб від одного члена злодійської шайки відноситься до другого члена тої самої шайки. Відкликатися до судів теж зайво. Навіть якби котрий суддя мав відвагу повстати проти безправства, то його слово може прийти лише пізно. Відклик до сойму теж закритий, бо польський сойм це лише фікція, а не справжній сойм; не оборона народу перед урядом, але засіб уряду до утиску.

Нема поза границями Польщі української ні неукраїнської сили, яка хотілаб у тій скруті помогти українському народові проти Польщі. Лише ми, українські іміґранти в Америці, маємо таку силу в світовій публичній опінії. Цього оруддя ми вже вживали в такій цілі нераз, і за кожним разом бачили, що коли ми її вжили сильно, то наслідки цього були, бо нині найцинічніша держава не може собі зовсім легковажити публичної опінії в наймогутнішій країні світу.

Українській іміґрації в Америці треба напружити всі сили, щоби показати польську політику в цілій її огиді. Для цього нам треба великих демонстрацій по всіх великих містах Америки, де живе більше число українців.

О. С.

„ҐЕОПОЛІТИЧНІ КОНЕЧНОСТІ"

Вираз звучить страшенно науково. Про ці „ґеополітичні конечності" завше говорять ті, що хочуть успаведливити свій стан посідання або його розширити.

Але придивімся до тих „конечностей" трохи зблизька, щоби побачити, чи саме вони, чи щось інше є творчим, діючим чинником в історії народів і їх формування.

Візьмім недавній приклад Чехословаччини. Певно, коли візьмемо саму Богемію (Чехію і Моравію), то вона представляє певну ґеоґрафічну єдність — низину, окружену судетськими горами. Ще й до того єдність історичну, бо незалежно від того, чи існувала Богемія як окреме королівство, чи як складова частина німецької імперії, чи нарешті як автономна країна „корони св. Венцеслава" за Габсбурґів — завше, впродовж багатьох століть — Богемія представляла неподільну єдність. Але ось приходить великий зрив німецького народу і всі ті історичні й ґеополітичні „конечності" перекидаються догори ногами, „єдність" роздирається і судетські німці зо своєю територією відділяються від „неподільної" Богемії і переходять у склад Німеччини. Зявилася сила, міцніша і живіша від усяких мертвих ґеополітичних і історичних „конечностей".

Або Словаччина — щось коло тисячі літ, таксамо як і Хорватія — належала до корони св. Стефана, до Мадярщини. Також свого роду витворилася „ґеополітична конечність". І нагло — хорвати відділюються від Мадярщини, а за ними і словаки. І тепер, коли прийшов на порядок дня европейської політики поділ Чехії, коли Мадярщина кличе словаків вернутися до „матушки Гунґарії", ті зовсім того не хочуть! Зно1 ву знайшлася якась сила, що показалася міцнішою і живішою від мертвих доґм ґеополітики.

Візьмім іще Карпатську Україну. Економічно була вона давно звязана з Мадярщиною, таксамо як і політично. Але тепер вона і знати нічого не хоче про ці „конечності", лише прагне бути „сама собі паном". Знову знайшлася сила, міцніша від усяких тисячлітніх звязків ґеополітичних чи історичних.

Яка була економічна вигода Тріестові відділятися від того свого великого „гінтерлянду" (запілля), яким була для нього, як для пристані, автроугорська монархія? Економічно відділення цього порту від того запілля було майже катастрофою для міста. Та проте Тріест бажав бути разом з Італією, вважаючи себе за італійське місто.

Ціла торговля, особливо текстильна, бувшої „конґресівки" (російської Польщі) перед війною була звязана з російською імперією. Економічно конґресівка під Росією з її ринками аж до Тихого океану просперувала, а проте вона воліла відірватися від Росії, щоб стати самостійною.

Безперечно моглаб і Литва зискати економічно, колиб скасувала свої мита в бік Росії чи Польщі, або колиб зрезиґнувала з самостійности, злучившись або з одним або з другим сусідом. Але маленький литовський нарід про це й не думає, хоч як його зваблюють на це. Бо і тут ділає якась сила, міцніша від усяких ґеополітичних, історичних чи взагалі матеріялістичних розумовань.

Щож це за сила? Що це за сила, яка дає малим народам витревалість і можність противитися волі сильних? Що це за сила, яка переможно змагається з „законами" ґеополітики, історичного „права" чи інших „конечностей"?

Цією силою є: воля нації. Цією силою є несхитне бажання народу жити власним життям, жертвуючи матеріяльними чи іншими економічними вигодами на те, щоб не бути нічиїм рабом.

Ось наука, яку можемо виснувати з останніх випадків у політичній історії Европи. Ця сила національної свідомости є та підойма, яка може зрушити всі, не знати які старі, історичні порядки і ґеоґрафічні конечності. Лише в ній є майбутність усякого народу.

З ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(1)

Реферат, виголошений у Відні в неділю, 16. X. ц. р., на святочних сходинах української громади.

Шановні слухачі!

Вшановуючи новий факт епохального значіння в нашій українській сучасності, а саме факт обновлиення змагань наших братів у Закарпатській Україні за повне визволення і власну державу, я вибрав темою нинішнього реферату короткий огляд зусиль нашого закарпатського громадянства, що зазначилися досі яскравіше як поодинокі етапи їх дотеперішньої визвольної роботи. Але тут мусимо розріжнити, що так скажу, два головні розділи, а саме: історію визвольних змагань українського Закарпаття до світової війни, і такуж історію, починаючи з епохою цеїж війни, зокремаж з роком 1918. А маючи на оці оті обидва розділи нашої закарпатської історії, я вибираю властивою темою мойого реферату нині той другий, а саме від р. 1918, бо він і безпосередньо вяжеться з тією ситуацією, що заіснувала на нашім Закапатті сьогодні, і дає нам з кожного погляду те, чого нам треба дошукуватися як свого роду „енс реаліссімум", тобто найважнішої сути кожного історичного огляду, а саме:

Висновків щодо того, чого нам треба з даних фактів навчитися як указівок і головних напрямних у нашій дальшій боротьбі за визволення батьківщини з чужинецького ярма.

Правда, перші початки української кольонізації в Закарпатті сягають іще VII. і VIII. ст. по Христі; даліж більший рух з цього погляду зазначується в XI. та XII. ст., а останнє переселення відбулося аж 1339 р., коли на Закарпаття прийшов з цілою своєю дружиною український Великий князь Федір Корятович. Отже, як бачимо, минувшина нашого Закарпаття дуже старої історичної дати, і власне те давнє минуле заслугує таксамо на нашу найпильнішу увагу, як і найновіша історія українського Закарпаття, зокремаж, коли згадаємо, що до злуки з Великою Україною змагало українське Закарпаття ще за Володимира Великого. Але коли я тієї найдальшої бувальщини закарпатської України в моїм рефераті не хочу заторкати основніше, то це тому, щоб моєї теми не поширювати надто глибоко в століття, яких історія для нас нині не така живуча, як історія наших останніх змагань тутже, до яких саме я тепер хочу приглянутися основніше.

А з того давнього минулого вистане нам покищо згадати ще і те, що від X. ст. Закарпаття було залежне від Києва, в XI. ст. воно дісталося в залежність від мадярів, а з кінцем XII. ст. були спроби привернути Закарпатську Україну до української держави, але вони не увінчались успіхом, і їй довелось ділити долю Мадярщини. Але з пробудженням словян у XIX. ст. прокидаються і закарпатські українці, так, що в 40-вих і 50-тих роках помітні тут навіть автономні змагання, що звязуються головно з іменем Адольфа Добрянського (1817—1901). Але з перетворенням колишньої Австрії в австро-мадярську монархію вони, на жаль, припинюються.

І отак аж у бурунах світової війни звязок визвольних змагань сучасної Закарпатської України з минулим по лінії боротьби за права рідної нації оживотворюється, актуалізується і поглиблюється знову.

Але тепер спитаймо:

Якіж головні етапи тієї боротьби досі?

Отож як один з перших етапів треба зазначити те, що в р. 1918 наші закарпатські еміґранти в Америці одушевилися думкою, відірвати Зарпаття від Мадярщини. І отак 23. XII. т. р. „Народня Рада Русинів у Злучених Державах" перевела ухвалу того змісту: 1) Закарпатська Україна має прямувати до повної незалежности. 2. Якщоб це не було можливе, то воно має обєднатисся зо своїми братами в Галичині й Буковині; а якщо й те неможливе, то 3) Має змагати до повної автономії, хоч притім не зазначено зовсім, хто оту автономію мав їй надати. Оце то рішення предложила згадана Рада під проводом свого речника, д-ра Г. Жатковича, 21. X. 1918 президентові Вилсонові. Але Вилсон, хоч сам був творцем відомих 14 точок та ідеї самовизначення народів, висловив думку, що два перші жадання тут є „непрактичні" і порадив заступникам Закарпатської України вступити як члени в т. зв. „Середньо - европейський демократичний Союз", до якого належать чехи, словаки, серби, литовці, жиди й інші, а президентом якого був Т. Масарик. Цей Союз стояв під впливом чехів, які взагалі детермінували Вилсона в його роботі так, що він таки відразу спроневірився тим, проголошеним собою 14-тьом точкам принципу самовизначення народів.

Отак Жаткович і його однодумці вступили в той Союз. Але згадана вже Рада Русинів вислала ще до Масарика, до Філядельфії, своїх делеґатів, яким він сказав, що на випадок, якщоб українці рішилися злучитися з Чехією, то їм запоручиться з кожного погляду „повну автономію", а на питання, як чехи гадають визначити границі Закарпатської України, Масарик відповів: „Границі будуть визначені так, що українці будуть вповні вдоволені".

Тому і не подивуємосся вже, що діячі зпід стягу тієї Ради Русинів стали аґітувати між еміґрантами за злуку Закарпатської України з Чехією, впевняючи всіх, що чехи приобіцяли їм щось у роді держави в державі. А притім виринула думка влаштувати між еміґрантами рід плебісциту, і то плебісциту церковних братств, де 50 членів мали мати одного виборця. Але не чекаючи висліду того плебісциту, Рада 12. XI. проголосила, що „мадярські русини мають злучитися з чехословацькою републикою у федерації з якнайдальш ідучими правами автономії", причім дотеперішні мадярсько-українські повіти, як ось: Спиж, Земплін, Абауй, Ґимір, Уг, Угоча, Берег і Мараморош, мали належати до української країни. Але оце рішення Ради випередило сам плебісцит настільки, що він відбувся щойно на другий день, але так, що протоколів з нього нема нині ні сліду, і таксамо не знаємо нічого і про аранжерів. А вислід того плебісциту був такий:

Всіх голосуючих було 1,113. З того за Чехословаччину голосувало 732, за Україну 310, за Галицьку Україну 12, за незалежну Закарпатську Україну 27, за Росію 10, за мадярів 9. Притім треба зазначити й те, що тоді — 13. XI. — була вже проголошена західньо-українська держава, з огляду на що аранжери того плебісциту повинні були на всякий випадок відложити його на те, щоб порозумітись уперед з нашим новим урядом. Але панове аранжери спішилися подати вислід того плебісциту телеґрафічно чехам, а саме панові Бенешові в Парижі, який очевидно покористувався ним зараз як — доказом волі Закарпатської України злучитися з Чехословаччиною.

Отже, як бачимо:

Провідники тієї ради в Америці являються нам нині просто послушнимв оруддям у руках чеських хитрощів. Вони не здавали собі зовсім справи з того, як легкодушно, нерозважно і невідповідально вони бралися за діло визволення, за обнову долі своєї батьківщини. Але якщо чеські аґітатори на американськім ґрунті оперували покищо тільки обітницями і змогли прислонюватися хоч сякоютакою маскою законности, то в Европі і то саме на закарпатсько-українськім ґрунті, чеські займанці таки відразу виявили своє хиже обличчя, чого доказом є передовсім історія заяви злуки Закарпатської України з Чехословаччиною, проголошеної 7. І. 1919 р. в Пряшеві.

А було тут от як:

Після того, як ураз з цісарською Австрією розвалилась і королівська Мадярщина, словацькі Народні Збори вирішили 30. X. злучитися з Чехією. Але на землях Закарпатської України не бачилося ніякого знаку охоти лучитися з Чехією. Навпаки, тут повставали скрізь Народні Ради та формувалися відділи своєрідної міліції, т. зв. „Народні Ґвардії". А всі народні Ради на нашім Закарпатті ґрупувалися довкола трьох політичних осередків: на сході було ним місто Густ, у середині — Ужгрод, а на захoді — Пряшів. Тутже, у Пряшеві, був провід національного життя і праці в руках священика Омеляна Невицького, що згодом, гонений чеськими сіпаками, втік до Америки, де і живе досі.

Д-р Остап Грицай.

(Кінець буде).

Іван Сук.

КОРОЛЬ ЛІР

(2)

Містер Гаймен здрігнувся з жаху. Не думав, щоби було добре чекати тут, як то буде далі і зараз хотів утікати відсіля.

Та нараз станув на щось мягке. Воно скрикнуло йому під ногами й вискочило.

Містер Гаймен пустився втікати, куди його ноги несли. Та не втік далеко. Нараз ударив у пітьмі об пень пальми й упав на землю.

Встав саме в пору, щоби представитися муринові, який перестав був танцювати й побіг рятувати свого настолоченого сина.

Містер Гаймен у дусі зробив хрестик над своїм життям.

— Коли маєш уже вмерти, то поводися так, як той, чий костюм носиш! — сказав собі та випняв груди перед мурином. Ждав, що вдарить його дрючком, та не діждався. В цюж мить збіглися сюди чорні воївники зо смолоскипами, а той мурин-великан поступився взад із жаху. Хвилиночку вагався, та потім упав у пил і став кланятися монархові старих часів.

І інші поклали смолоскипи та пішли за приміром тамтого.

Містер Гаймен занімів із жаху. Та зрозумів, що викликало такий пошанівок у людоїдів. У світлі смолоскипів вилискувалася його зброя безчисленними світлами, начеб із нього сипалися іскри.

Зараз зрозумів положення, а що був актором, не збентежився. Підвів ватажка з землі та повів його відважно до вогнища.

Тамтому нещасникові, що був привязаний до стовпа, не треба вже було помочи. Був усмажений наче порося. Ватажок сів біля актора та приказав щось, чого містер Гаймен не зрозумів.

За хвилину привели воївники із своїх шатер жінок. Вони гляділи на містера Гаймена з трівожною пошаною, а ватажок мусів їх ударами підганяти, щоби пустилися в танець.

Потім знову сталося щось, чого містер Гаймен не розумів. Жінки ходили навкола нього й усміхалися, а ватажок глядів на нього допитливо.

Містер Гаймен зрозумів і усміхнувся до наймолодшої з них. Вона присілася до нього, щоби за хвилиночку відвести його до свого шатра. Містер Гаймен рахував на її невинність, що не буде завтра балакуча та не зрадить його, що він заснув, як лише поклався. Дівчина сиділа біля нього, доки сон не примкнув їй очей.

Треба признати цю добру прикмету людоїдських дівчат, що вона не зробила йому стиду. На другий день ходила дуже сумна посеред табору і з ніким не говорила ні слова, бо ошукалася в своїй дівочості.

Містер Гайменові жаль було її, та він не думав про неї. Далеко більше журився своєю власною будуччиною.

Ледви містер Гаймен вийшов із намету, побачив невподалеки вогонь, а біля вогню громаду старих людей. Як лише побачили його, припали до землі чолом у пил. Містер Гаймен збентежився, та зробив так, як зробив би місіонар: витягнув руки й благословив ними.

Видно це зробило добре враження, бо старенькі людоїди посідали, а найбільший з них промовив. Видно це було привітання, та містер Гаймен усе ще не був певний, чи не радяться вони, як його приладити: спекти на рожні, чи всмажити. Надії додавало йому те, що досі не чував, щоби хто відносився до мяса з такою пошаною, як ті старі до нього.

А потім із жахом побачив, що найстарший людоїд дає йому величезний дрючок, щось ніби скиптр. І за хвилину не було вже сумніву, що містера Гаймена вибрали ватажком людоїдів.

Тепер йому жалко стало молодої, гарної дівчини, яку так обманув. Пійшов на скелю, де був зложив свої костюми і там вибрав два з них: Есмеральдин і готелевого сторожа. Перший дав дівчині, яка була дочкою дотеперішнього ватажка, другий її батькові.

Людоїди роззявили роти з подиву над тією красотою, а дівчина була щасливіша ніж це можна описати на папері. Здетронізований ватажок, який не вмів надягнути того одягу, був зовсім задоволений своєю долею.

* * *

На чердаку прогулькового корабля скучали. Перестали грати вже в карти та проклинали безкрає море.

Нараз хтось запримітив на овиді вузьку смужку диму. Ввесь корабель зацікавився тим.

— Капітане, що там за земля?

— Безлюдний острів, прошу пань і панів. Досі дуже мало досліджений, бо приступ до нього незвичайно трудний.

(Кінець буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Українці й українки! Готуйтесь усі до масового

МАНІФЕСТАЦІЙНОГО ПОХОДУ

вулицями міста Ню Йорку й до

ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ВІЧА ПРОТИ ПОЛЬЩІ

ЯКЕ ВІДБУДЕТЬСЯ

в Manhattan Center, 34th Street & 8th Avenue, New York City

19-го ЛИСТОПАДУ 1938 РОКУ

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Д. К., Ню Йорк. — Маєте слушність, коли кажете, що цьогорічна кампанія за вибір губернатора стейту Ню Йорк дуже важна й буде мати далекойдучі політичні наслідки. Але з огляду на те, що наша газета в американській політиці безпартійна, себто не займає правильно становища за одну американську політику, це було зовсім льогічно, що вона помістила політичні оголошення одної й другої великої партії, даючи цим можність кожній з них сказати за своїх кандидатів усе найкраще, що кожна з них могла. Не можемо погодитися з Вами, що в цих виборах головним питанням є, за кого заявився президент Рузвелт. Навіть самий президент не жде, що його думку мається вважати за вирішальний приказ; його слова у виборах мають вагу настільки, наскільки вони виборців переконують своїми аргументами. Головним питанням у цих виборах, за котрим виборці будуть вирішувати питання, як їм голосувати, обертається коло питання: чи може губернатор стейту, самий особисто чесна людина, але звязана тісно з партією, виступати своббідно проти скорумпованих провідників партії, що в ній розсілися? Хто вірить у це, що він може бути своїх політичних приятелів, буде голосувати в один спосіб; хто в це не вірить, той буде голосувати в інший спосіб. Як газеті, котрої читачі знаходяться поза цим стейтом ще в багатьох інших стейтах, нам просто неможливо дальше входити в справу і мусимо лишити її до вирішення самим виборцям.

Найкраще свідоцтво.

Якийсь волоцюга стає перед судом.

— Чи можете мені когось подати, хто іг би подати про вас добре свідоцтво? — питає судя.

— О, так, директора поліції.

І справді директора поліції покликали. Одначе він заявив, що взагалі перший раз бачить волоцюгу перед собою.

— Бачите, — кричить волоцюга — двацять літ мешкаю в його поліційній окрузі і він мене зовсім не знає. Чи треба вам іще кращого свідоцтва?

Мудра дитина.

Бабця співає колисанку. По пів години каже малий Ромцьо:

— Бабусю, перестань, бо я не можу заснути.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. И.

Український Демократичний Клюб апелює за Ярему.

Українці, члени Демократичної Партії, ведуть живу акцію за поновний вибір Степана Яреми асемблїменом до Олбані.

Вони працюють за цей вибір із запалом, бо асемблїмен Ярема, не зважаючи на своє ще недовге урядування в Олбані, дався пізнати як один з найкращих законодавців стейту. Асемблїмен Степан Ярема був автором цілої довгої низки важних законодатних проектів, котрі показують його поступовим і сміливим борцем за поправу долі людей та за поступове суспільне законодавство. Асемблїмен Ярема вніс проект закону, що заводить робітничі суди. Він вніс був проект закону про знесення надземної залізниці на Другій Евені. Він подав проект закону про безплатні візити лікарів для незаможних. Він подав проект закону про вичищення міста з нужденних околиць та заведення на їх місце дешевих і здорових мешкань. Він запропонував поправки до закону про відшкодування робітників за покалічення при праці.

Рекорд голосування асемблїмена Степана Яреми за ріжні проекти теж приносить честь і йому і його виборцям. Асемблїмен Степан Ярема голосував за конституційну поправку про дитячу працю; за мінімальну заплату для жінок і дітей; за всі міри суспільного забезпечення; за проєкт, щоб друкарські праці стейту мають мати юнійні значки; за заборону для потребуючих родин; за ліберальні закони про наймання домів; за забезпечення життя через щадничі банки.

Асемблїмен Степан Ярема промовляв в асемблї за всі ці проекти й в інших справах великої суспільної ваги. За те зін має підтримку: губернатора Герберта Г. Лімена, нюйорського Стейтової Федерації Праці, Центральної Ради робітничих юній, Союзу Бизнесменів Другої Евені, Прогресивної Партії, Вчительських Організацій й усіх прихильників „нового розділу".

Українці, прихильники нового вибору асемблїмена Степана Яреми, не легковажать собі противників цього вибору й працюють завзято для його вибору.

І. В.

НЮ ЙОРК, Н. И.

Вечір Карпатської України в Колюмбійському університеті.

Дня 3. листопаду відбувся в Колюмбійському університеті вечір, присвячений справам Карпатської України. Проводив ним проф. А. Колмен. Кілька укінчених студентів трактували поодинокі питання, звязані з історією та сучасним положенням. Вечір почав п. Калініч (серб) відчитом про мову закарпатців, яка є українською. Потім п. Слушко (поляк) говорив про історію та географію Закарпаття, американець п. Фітч подав нарис культурного розвою, а панни Мелон (ірляндка) та Рапецька (словачка) про мистецтво й фольклор.

Проф. А. Колмен попросив до слова п. В. Душника, студента того університету, щоб він як українець подав свою думку про порушені справи. П. Душник розяснив справу Карпатської України в з вязку з усею українською проблемою. Він пояснив історичну назву Русь і Україна, подав число українців та представив змагання українців до створення самостійної держави.

Після того багато студентів (словаки, поляки, чехи, ірляндці та американці) ставили п. Душникові питання в звязку з теперішньою переміною Европи та з українськими змаганнями.

ДІТРОЙТ, МІШ.

По святі Лесі Українки.

В неділю, 16 жовтня ц. р., наша громада перший раз вшанувала память нашої письменниці і поетки Лесі Українки. Святочна академія пройшла з гарним моральним успіхом, у високо святочному настрої. Українська громада явилась у великому числі.

Свято почала голова місцевого Червоного Хреста, пані Анна Левкут, і покликала пано Ю. М. Шустакевич до вступного слова.

Опісля наступила святочна програма, за яку комітет свята отсею дорогою складає сердечну подяку в першій мірі нашій гості з Ню Йорку, пані Степанї Галичин, за її солідно випрацюваний реферат про життя і творчість Лесі Українки.

На концертову програму складались такі точки: жіночий хор „Думка" під батутою п. І. Атаманця, який вельми збагатив цей вечір. Скрипкове сольо панни Іванни Козаркевич, яку публика щиро витала. Сопранове сольо Ярини Шустакевич, яка старанно передала пісню до слів Лесі Українки „Горить моє серце". До цієї пісні акомпаніював на піяні п. Степан Лупінецький. Пані Федик деклямувала поему Лесі Українки „Без надії таки сподіваться", а пані Ірина Козаченко виголосила з питомою їй енергією присвяту Лесі Українці, яку написав М. Костишин, „Не чути слів". Пан Роман Мараз відспівав баритонове сольо Шевченка-Лисенка „У гаю, гаю" і арію Артемовського „Як мило тут і супокійно".

Слід згадати молоду піяністку Степанію Андрусевич, яка акомпаніювала на піяні жіночому хорові і п. Морозові.

Повищу невелику, але добру програму закінчила теплим словом пані Степанія Іванчук. Усім учасникам у святочній програмі комітет свята отсим ще раз сердечно дякує.

По скінченні концертової програми відбулось передання портрету Лесі Українки на власність Народнього Дому. Портрет виконав наш артист маляр, п. Роман Мараз, якого публика за спів і малярство витала з ентузіязмом.

Портрет передала пані Ю. М. Шустакевич у присутності пані А. Левкут і пані М. Пелех, голови тов. ім. Лесі Українки, 37 від. С. У. А., на руки п. Василя Чмира, голови Народнього Дому. Акт передачі портрету з відповідними короткими промовами пройшов у дуже поважному настрої й оставив глибоке враження у глядачів.

Окремо з подякою подаємо до відома, що на портрет Лесі Українки частину грошей зложили:

По $5: адв. Іван Кузь, Андрій Градовський, гром. Юлія і Микола Шустакевичі; по $2: А. Філяс, п. Іваськів; по $1: А. Т. Кібзей; І. Каменецький, Ірина Козаченко, Марія Пелех, М. Коваль, Л. Цюпа, А. Котович, А. Тимочко, Ірина Медик, Гринюх.

Свято влаштували: Український Червоний Хрест і тов. ім. Лесі Українки, 37 від. С. У. А.

За комітет: **Марія Пелех, Анна Левкут.**

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS SUFFER WIDE POLISH ATACKS

Mob Wrecks a Hotel in Lwow — Killings Are Charged

Wireless to The New York Times.

WARSAW, Poland, Nov. 4. — A Polish mob today wrecked a Ukrainian hotel in Lwow, the capital of Eastern Galicia, which has a mixed Polish and Ukrainian population. Windows were smashed in the offices of the Ukrainian newspaper Dilo.

Last nigth after a demonstration in favor of an autonomous Carpathian Ukraine, Polish Nationalists tried to set fire to a Ruthenian cooperative society's building.

These incidents are but a few among those reported from all parts of Galicia since announcement of the Italo-German verdict fixing the Czech-Hungarian frontier. The Ukrainians stand out in Poland as the only people approving the Vienna decisions.

Opinion here continues to argue that very soon economic factors will prove the new frontier impossible.

The United Ukrainian Organizations of the United States sent messages yesterday to the governments of the United States, France Germany, Italy and Great Britain asking them to use their good offices to prevail upon Poland to stop "a new wave of terror" that they charged had been instigated by the Polish Government against 7,000,000 Ukrainians as a reprisal for demands for Ukrainian self-determination in Carpathia.

The message, signed by Emil Revyuk, president, and Dmytro Halychyn, secretary, said:

"Religious processions in Lviw were attacked by Polish mobs, resulting in many deaths. In Stryj eleven Ukrainians were reported killed during a parade in favor of self-determination for Carpatho-Ukrainians. In Stanislaviv 1,500 Ukrainians were imprisoned for participation in such a demonstration."

Five villages and a town were destroyed by the Polish Army in "pacification" manoeuvres, the message charged, and "so far over 150 Ukrainian Orthodox churches were demolished in provinces of Volhynia and Polisie."

(New York Times, Nov. 5, 1938)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, О.

На Культурний Город у Клівленді.

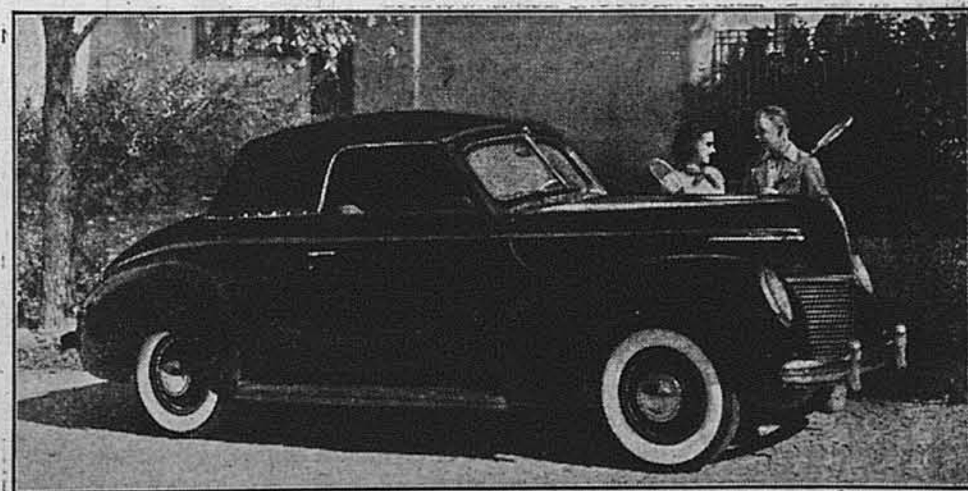
Тому, що громадяни Іван і Марія Добро є свідомими і примірними українцями і на поклик української справи все щиро відзивається, їх син і добрі приятелі справили ім 9. жовтня ц. р. в Робітничім Домі забаву з нагоди 25-літнього ювилею їх щасливого подружого життя. Тостмайстром тої забави був п. Теодор Періг з Йонґставн, О. Гості забавлялись гарно і примірно. Забава була переплітана промовами. На кінець забрала слово п. Марія Періг з Йонґставн і, побажавши ювилятам усього добра, попросила присутних зложити жертву на Культурний Город у Клівленді. Приявні зложили на ту ціль $26.70. Жертвували: гром. Добро $5; по $1: В. Козир, Т. Періг, П. Славич, І. Данилко, Анна Банась, Анна Федаш, Кевспдин, І. Юнич, І. Гурин, Мідлакон, В. Чорний, Каплиш, Ю. Юнич, Ю. Коваль, пані Лимищук, П. Свірик, Кульган; по 50 ц.: пані Бутрий, пані Гурий, Лазірко, Н. Страп, Н. Стрільбіцький, Курківський; решта дрібними. Гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

Марія Розоміло-Періг.

Зрадник.

— Ну, Петрусю, як подобається твоїй сестрі Мартусі заручиновий перстень, що я їй його дав?

— Дуже, пане докторе, але вона має з ним страшно багато клопоту, заки його стягне з пальця, коли пан інжинір приходить.



НОВИЙ СПОРТОВИЙ ПЕРЕМІННИЙ МОДЕЛЬ „МЕРКЮРІ 8"

Цей новий модель „Меркюрі Ейт Спорт Конвертибел" це один з чотирьох нових типів зверхнього ящика найновішого воза в царині автомобілізму. „Меркюрі 8" це великий віз, що має 116 цалів від середини задної осі до стередини передньої осі та має понад 16 стіп від переднього „бомпера" до заднього. Його машина на 8 циліндрів, зложених до небе в формі латинської букви „V", може розвинути силу 95 паровий коней. Гідравлічні гальми дають керманичеві можність звільнити або задержати вмить автомобіль за легким потисненням педалу. Модель „Спорт Конвертибел" лучить у собі добрі сторони відкритого авта й закритого. Сидження витапетувані шкірою магонево-червоного коліру, варх брунатно-сірий або чорний. Має велике приміщення для пакунків.



ГЕРОЙ ДНЯ.

В американських газетах у східніх стейтах містять часто на першій сторінці світлину цього коня, Сібискита, славного бігуна, що виграв перегони в Болтиморі 1. листопаду ц. р. Президент Рузвелт на своїй конференції з газетярами почав розмову з того, що спитався їх, чи слухали вони радіового рапорту з бігу Сібискита.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

SEND LETTER OF PRAISE TO HITLER

Ukrainian and Ruthenian Groups Hold Rally

By NORBERT YASSANYE

The United Ukrainian Organizations of Cleveland and Clevelanders of Ruthenian descent, holding a joint protest meeting yesterday afternoon in the Ukrainian National Home, 2253 W. 14th Street, praised Adolf Hitler for his "history-making efforts in the adjustment of minority rights."

A letter to be sent to Hitler was read to the nearly 1,000 persons and was unanimously adopted as their attitude. It says in part:

"The Ukrainians (Ruthenians) of America express their deep admiration for your history-making efforts in the adjustment of minority rights in Europe. Territorial inconsistencies among the European nations always did and will present problems until solved by men of your vision and courage."

The letter continues by saying that 40,000,000 Ukrainians (Ruthenians) under rule of Russia, Poland, Roumania and Czechoslovakia represent the largest minority whose fate should be considered.

Alarmed by Manipulations

"The granting of autonomy to Ruthenia by Czechoslovakia was received with great satisfaction by American Ukrainians, but they are greatly alarmed by the Polish and Hungarian manipulations to further partition Czechoslovakia by annexing Ruthenia to Hungary," the letter says.

"We humbly suggest that it would be a step towards further solution of the minority question in Central Europe if the Ukrainians inhabiting Poland were granted the right of self-determination and added to the autonomous Ruthenia. We strongly urge your good offices to guard the fair play and uphold the principle of self-determination which is so vital to the durability of world peace."

Two other letters read by Chairman Omer Malisky, president of the organization, were adopted. One was sent to President Roosevelt, asking him to "lend a sympathetic ear to the rightful demands of this great European minority whose self-determination is so vital to the durability of world peace." The other was sent to Premier Jan Syrovy of Czechoslovakia, expressing the meeting's appreciation of the granting of Ruthenia's authonomy, hoping for the continuance of good relations between the Czechs and Ukrainians and informing him of their messages to other governments.

The meeting was called to protest the division of Ruthenia between Hungary and Poland and to unite Cleveland Ukrainians and Ruthenians.

Principal speaker was Rev. Basil Merenkow, pastor of SS. Peter and Paul's Ukrainian Catholic Church, who traced the last 1,000 years of Ruthenian history, pointing out that Ruthenians and Ukrainians were related. John T. Bilinski, the other Ukrainian speaker, speaking in English, said Ruthenia should be free because it had nothing in common with the Magyars.

Rusin speakers were M. J. Hanchin and S. T. Brinsky. They said the Rusins were in close harmony and desired the co-operation of nationality groups who had their liberty and freedom, in order that the Rusins, too, might have the rights of freedom and liberty.

(The Cleveland Plain Dealer, October 31, 1938)

PROTEST SENT BY UKRAINIANS

Request Creation Of Autonomous State

AMBRIDGE, Oct. 10.—Pleading that the four divisions of the Ukrainian people be permitted to combine into an autonomous state, a group of local Ukrainians yesterday sent cablegrams to European rulers protesting a proposed division of Ruthenia between Hungary and Poland.

The telegram with similar letters to be sent today to president Roosevelt, Secretary of State Cordell Hull and various foreign ambassadors in Washington, was adopted at a meeting yesterday in Sts. Peter and Paul church.

Copies were cabled to Premier Neville Chamberlain, of Great Britain, Reichsfuhrer Adolf Hitler of Germany, Premier Edouard Daladier of France, and Prime Minister Benito Mussolini of Italy.

The cablebram pointed out that a great step toward European peace would be effected by uniting the 45 million Ukrainians now living under four states; in Russian Ukraine; in Bessarabia and Bukovina in Rumania, in Galicia in Poland, and Ruthenia in Czechoslovakia. It pointed out the Ukrainians are a united people with a historic culture.

Signing the cablegram for the "2,000 Ukrainians in Ambridge" were Andrew Stefanovich, Toni Podufally, Gregory Waslo, John W. Soldressen, John S. Antushak, Sam Prokopovich, Mike Fuk, John Sradomski, Michael Mitsak, Paulina Narbesky, Anastasia Roman, Stephanie Jula and Stella Feduska.

(The Daily Citizen, Ambridge, Pa.)

RUTHENIANS DON'T WANT HUNGARY TO RULE THEM

Editor Jersey Journal:

In The Jersey Journal of Oct. 14th there appeared in the editorial columns an article entitled "Hungary Calls on Big Four," wherein the opinion is expressed that Czechoslovakia would do well to surrender land to Hungary rather than resort to war.

The Hungarian demands upon Czechoslovakia include the territory known as Ruthenia.

In Central Europe there was at one time an independent state known as Ukraine. As a result of the World War this state was free but only for a short period. Today the major part of Ukraine is under Russian (mis) rule while other parts are officially considered to belong to Poland, Rumania and Czechoslovakia. How this came about is too long a story to be discussed here, but such is the situation as it is today. Unfortunately, all four powers have treated the Ukrainians shamefully, especially in Russia and Poland where oppression has reached the stage where Ukrainians are denied the very right to be Ukrainians. In Ruthenia there are some 750,000 Carpathian Ukrainians (usually referred to as Ruthenians). The Czechoslovakian Government has recently granted autonomy to Ruthenia, something the Ukrainians haven't had for quite a period of time.

If Ruthenia or any part of it should go to Hungary the Ukrainians in that territory would only suffer newer and crueler persecution. Even at this moment Hungarian terroristic bands are invading Ruthenia—in an attempt to destroy the friendly feeling now existing between the Ukrainians and Czechoslovakia by creating the impression that the Ukrainians are not satisfied. It is a fearful thing to speculate on what would happen to the Carpathian Ukrainians if Hungary should win the territory in question.

Even though Ukrainians desire peace they are willing to fight for their rights and will fight if Hungary insists in its demands. Ukrainians in Rumania, Russia and Poland are struggling for freedom, also. Germany and Poland have succeeded in obtaining parts of Czechoslovakia simply because the latter desired to avert war...but the issue has gone too far. War has been averted up to now but no one can expect to see Czechoslovakia melt away without some resistance...and where Hungary is concerned there will be resistance, both Czechoslovakian and Ukrainian.

Peace is a wonderful thing, but sometimes it is necessary to fight to get it. Forty milion Ukrainians desire peace and freedom and I assure you that they will fight to get it. There will not be peace in Central Europe until the Ukrainian-fight-for-freedom problem is solved.

Theodore Lutwiniak.

(The Jersey Journal, October 18, 1938).

UKRAINIAN CLUB DEDICATES QUARTERS

300 Attend Banquet, Hear Prominent Speakers

Formal opening of the local Ukrainian-American Citizens' club took place Sunday afternoon in the new club rooms, 148 Manchester streea, with a banquet attended by 300 club members and guests. The event had originally been scheduled for September 24 and 25 but had been moved back a week on account of the storm. Gov. Francis P. Murphy who had been scheduled to be the main speaker was unable to be present.

Atty. John L. Sullivan, Democratic candidate for gubernatorial honors in this Fall's election, was speaker of the day, commenting on the history of the Ukraine, and stressing the benefits of American citizenship for immigrants.

Other speakers at the dinner were: Cong. Alphonse Roy; Police Chief James F. O'Neil; Romeo Morency, wice commander of the state department, American Legion; Rev. Michael Bobersky, pastor of the local Ukrainian church; Nicholas Dawiskyba of Boston, prominent Hub Ukrainian-American. Nicholas J. Marks, chairman of the building committee, was toastmaster. Alderman Walter Richards of Ward 8 represented Mayor Damase Caron.

The speaking program was preceeded by a dedicatory service led by Rev. Mr. Bobersky. Native dancers by a group of girls under the direction of John Mihal and Anna Strusa completed the program.

Members of the committee in charge of the banquet were: Walter J. Brewska, William Senechek, Mr. Marks and Michael Dodrianssky. Entertainment was in charge of Peter Mihal and George Datkiw. Program and tickets in charge of Nicholas Bednarchuk, Joseph Kaczmarski and Joseph Hiner.

Members of the club building committee were: Mr. Marks, Chairman, Mr. Dobriansky club president, Paul Kolsky, Walter L. Brewska, Dinite Kuscienka, Peter Kowalszyk and Harry Novosad.

(The Leader, Manchester, N. H., October 3, 1938).

UKRAINIANS ASK AID

Apeal to Britain to Halt Polish and Hungarian 'Terrorism'

Wireless to The New York Times.

LONDON, Oct. 24.—Dr. Luke Myshuha of Jersey City, sent to Europe by Ukrainian organizations in the United States to assist in the independence movement of the Carpathian Ukrainians or Ruthenians, today asked the British Government to request the Hungarians and Poles to cease interfering in the internal affairs of Ruthenia and "terrorizing the population" in an effort to prevent that eastern section of Czechoslovakia from exercising the right of self-determination that was accorded to the Sudeten Germans with British approval.

Dr. Myshuha said the Polish effort to achieve a common frontier with Hungary by placing the Ruthenians under Budapest's rule was actuated by fear of the effect upon Polish Ukrainians of an independent State of their race. The Ukrainian minority in Poland numbers 5,000,000.

The Poles, Dr. Myshuha charged, censor the press in an effort to check Ukrainian nationalism. The Germans, however, seem not unfriendly to the Ukrainians, whose national ambitions might weaken both Poland and Russia.

(The New York Times, October 25, 1938)

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (52)



Чорні воїни тремтіли, слухаючи тої незрозумілої розмови між білими вязнями і Тарзаном, що схований був у пітьмі ночи. Декому з них так тряслися руки, що з них мало не вилетіли списи. Кагундо зрозумів небезпеку і рішив якимсь способом піддержати своїх вояків на відвазі. „Схаменіться, дурні! Цей демон безсильний супроти моїх сил".



Та Тарзан також дуже добре визнавався на психольоґічних настроях дикунів. Він розумів крик Кагунда і рішив йому протидіати. Тарзан набрав повні груди повітря і заговорив мовою замбегів: „Бережися, Кагундо, бо сила моя велика. Вже час недалекий, що ти ту силу відчуеш!" Каґундо й сам залякався і боязко запитав: „А що ти мені зробиш?"



Тарзан на те не відповів нічого, бо передівсім він сам не знав, що саме він йому зробить, а подруге, нераз невідоме більше лякае людей, ніж те, що вони знають. Тому він мовчав. А всі дикуни очікували відповіди в гробовім спокою. Та Тарзан таки не сказав нічого. З великого напруження декому з дикунів гуділо в вухах і йому здавалося, що чуе голос Тарзана.



Фактично Тарзан після тої погрози тихенько відійшов. Він переконався, що Боб і Брукс будуть безпечні до ранку. Серед ночи дикуни їх не будуть жертвувати свому божкові. А тимчасом він рішив принести якусь поміч Марії і Джефові, котрі, як він розраховував, мусіли десь недалеко по нетрях блукати. Він не знав про небезпеку, що грозила йому від Джефа.